

ประวัติเจ้าพ่ออัมพร

การรู้จักเคารพนับถือและความเกรงใจทั้งต่อบุคคลและต่อสถานที่ อีกทั้งการนับถือ จ้าวป่า จ้าวเขา จ้าวที่ จ้าวทาง และศรัทธาในสิ่งที่มีอาคมมองเห็นได้แต่เป็นที่พึ่งทางใจอีกอย่างหนึ่ง นับว่าสิ่งที่กล่าวมานี้จะเรียกได้ว่าเป็นคุณสมบัติส่วนหนึ่งของคนไทยก็ว่าได้

ดังนั้น ศาลเจ้าพ่ออัมพร ก็มีขึ้นพร้อม ๆ กับการเกิดขึ้นของหมู่บ้าน เพราะชาวบ้าน นับถือและเรียกกันว่า เป็น “ผีเจ้าบ้าน” ที่จะคอยปกป้องรักษาภยันตรายต่าง ๆ แก่หมู่บ้านและ ชาวบ้าน อีกทั้งยังคอยช่วยให้การทำมาหากินไม่ผิดเคื่อง ไม่เร้นแค้น ให้มีความอุดมสมบูรณ์

จากคำบอกเล่าของแม่ฮ้อยหลาน บัวชุม แม่ฮ้อยป้อ เผ่าแก้ว แม่ฮ้อยจ้อย เจนใจ และ แม่ฮ้อยดี คำฟู และ พ่อหึง เจนใจ (พ่อข้าจำคนปัจจุบัน) บอกว่า อันที่จริงผีเจ้าบ้านของบ้านห้วย ตันดุ่มมี 3 องค์ ได้แก่ เจ้าแม่คำเขียว เจ้าพ่ออัมพร และ เจ้าแม่บัวเรว แต่ที่ตั้งชื่อศาลโดยใช้เพียง ชื่อเจ้าพ่ออัมพร เพราะท่านมาประทับทรงและบอกให้ตั้งชื่อนี้ ทุกปีชาวบ้านจะต้องนำเครื่องเซ่นไหว้ มาถวายศาลเจ้าพ่ออัมพร ปีละ 2 ครั้ง ได้แก่

ครั้งที่ 1 ในเดือน 4 ตามปฏิทินพื้นบ้านซึ่งตรงกับเดือนมกราคม คือ หลังจากเสร็จสิ้น จากการทำนาจนเก็บเกี่ยวข้าวใหม่แล้ว ชาวบ้านจะนำข้าวใหม่มาถวายเจ้าพ่อ เพื่อเป็นการขอบคุณที่ ท่านช่วยให้ทำการเพาะปลูกจนได้ผล

ครั้งที่ 2 ในเดือน 9 ตามปฏิทินพื้นบ้านซึ่งตรงกับเดือนมิถุนายน ซึ่งชาวบ้านถือว่าเป็น การบูชาสักการะ หรือการบวงสรวงประจำปี จะทำยิ่งใหญ่กว่าการบวงสรวงในเดือน 4 และจะใช้ สัตว์ใหญ่เช่น ไก่ เช่น หมู หรือ วัว ซึ่งในเดือน 4 นั้น ชาวบ้านจะใช้ไก่เป็นเครื่องเซ่นไหว้

ในวันสงกรานต์ ซึ่งชาวบ้านจะเลือกเอา “วันปากปี” คือวันแรกของปีใหม่ตามปฏิทิน พื้นเมืองซึ่งมักจะตรงกับวันที่ 16 เมษายน ชาวบ้านก็จะพากันมารดน้ำดำหัวเจ้าพ่อ

นอกจากการเซ่นไหว้ตามธรรมเนียมปฏิบัติของแต่ละปีแล้วนั้น ส่วนมากชาวบ้านมักจะ มาบนบานศาลกล่าวขอพร หรือ ขอให้เจ้าพ่ออัมพรช่วยในเรื่องที่กำลังจะไปทำ เช่น การสอบเป็น ทหาร ตำรวจ เมื่อประสบความสำเร็จก็จะนำเครื่องเซ่นไหว้ที่ได้บอกกล่าวกับเจ้าพ่อไว้มาถวาย เป็นต้น

สำหรับเครื่องเซ่นไหว้ที่ชาวบ้านมักจะนำมาถวาย ได้แก่ ข้าว ไก่ หมู วัว ไข่ เหล้า เมี่ยง หมาก บุหรี่ เป็นต้น นอกจากนั้นก็ตามแต่ศรัทธาของชาวบ้านที่จะนำมาถวาย ที่ลืมไม่ได้ก็คือ ดอกไม้ ธูปเทียน ที่ต้องนำมาด้วย

การทำพิธีถวายเป็นเครื่องเซ่นไหว้เจ้าพ่ออัมพร จะต้องมีการทำพิธี ซึ่งเรียกว่า “พ่อข้าวจ้ำ” จะเป็นผู้ทำหน้าที่ยกสำหรับเครื่องเซ่นถวาย การคัดเลือกผู้ที่จะมาทำหน้าที่เห็นพ่อข้าวจ้ำ ชาวบ้านจะเลือกผู้ชายที่ไม่เคยบวชเรียนมาทำหน้าที่นี้ ผู้ที่เคยทำหน้าที่พ่อข้าวจ้ำตั้งแต่ในอดีตมาจนถึงปัจจุบัน มีอยู่ 4 คน ได้แก่

1. พ่ออุ้ยอ้าย เจนใจ
2. พ่ออุ้ยอ้าย ไสสม (สามีของแม่อุ้ยคำ ไสสม)
3. พ่ออุ้ยตัน เจนใจ
4. พ่อหึ่ง เจนใจ พ่อข้าวจ้ำ คนปัจจุบัน

ในสมัยก่อนจะมีการประทับทรงของเจ้าพ่ออัมพรด้วย ดังนั้นจึงมีคนที่จะมาทำหน้าที่เป็น “ม้าทรง” หรือ “ม้านั่ง” จะเป็นผู้นับถือ ซึ่งเจ้าพ่อจะเป็นผู้เลือกเอง และ ลักษณะของม้าทรงนั้น มักจะเป็นคนที่เรียบร้อย ไม่ค่อยพูดมาก ไม่พูดโกหก ซึ่งในสมัยนั้นก็ได้ แม่อุ้ยตีบ แต่เมื่อท่านเสียชีวิตลงปัจจุบันก็ยังไม่ม้าม้าทรงคนใหม่ จึงไม่มีการประทับทรงในสมัยนี้

นอกจากนี้แล้ว ยังมีอีกหนึ่งบุคคลที่สำคัญในการทำพิธีเซ่นไหว้ หรือ การประทับทรงของเจ้าพ่อ นั่นก็คือ “ผู้ติดตามพ่อข้าวจ้ำ” เป็นผู้นับถือที่จะคอยทำหน้าที่อัญเชิญเจ้าพ่ออัมพรมารับเครื่องเซ่นไหว้ หรือ มาประทับทรง ลักษณะของผู้ติดตามพ่อข้าวจ้ำจะเป็นคนที่ขี้อ่อน นั่นคือ เป็นคนที่ผีเข้าได้ง่าย (ตามคำบอกเล่าของแม่อุ้ยหลานและแม่อุ้ยป้อ) และเป็นม้าทรงผีบ้านผีเรือนอยู่แล้ว แต่เมื่อถูกเลือกให้มาเป็นผู้ติดตามพ่อข้าวจ้ำก็จะไม่สามารถทำหน้าที่เป็นม้าทรงให้กับผีบ้านผีเรือนได้อีก ในสมัยนั้นก็จะได้แก่

1. แม่อุ้ยคำป้อ เจนใจ (แม่ของพ่อหึ่ง เจนใจ พ่อข้าวจ้ำคนปัจจุบัน)
2. แม่อุ้ยแก้ว เจนใจ
3. แม่อุ้ยดี คำฟู (ผู้ติดตามพ่อข้าวจ้ำคนปัจจุบัน)

เมื่อหมดสมัยของผู้เฒ่าผู้แก่รุ่นนั้นแล้ว ปัจจุบันการจะถวายเครื่องเซ่นไหว้เจ้าพ่ออัมพร จึงมีเพียง ผู้ติดตามพ่อข้าวจ้ำทำหน้าที่เป็นผู้อัญเชิญเจ้าพ่อและให้พ่อข้าวจ้ำ ทำหน้าที่เป็นผู้ยกเครื่องเซ่นไหว้ถวายเท่านั้น พิธีกรรมการประทับทรงต่าง ๆ จึงไม่มีขึ้นอีก

ซึ่งขณะนี้หากจะมีการถวายเครื่องเซ่นไหว้ก็จะมี พ่อหึ่ง เจนใจที่ทำหน้าที่เป็นพ่อข้าวจ้ำ และ แม่อุ้ยดี คำฟู ผู้ติดตามพ่อข้าวจ้ำ พร้อมกับบรรดาผู้เฒ่าที่รู้ขั้นตอนของการทำพิธีเซ่นไหว้อาทิ แม่อุ้ยหลาน แม่อุ้ยจ้อย แม่อุ้ยป้อ แม่อุ้ยเมา แม่อุ้ยกวย เป็นต้น เป็นผู้นำ ผู้เข้าร่วมในพิธีกรรม นั่นก็คือบรรดาชาวบ้านในหมู่บ้านห้วยต้นดุ่มตามประเพณีที่สืบทอดกันมาแต่ครั้งสมัยปู่ย่าตาทวด

นอกจากเจ้าพ่ออัมพรแล้ว ชาวบ้านยังมีเจ้าพ่อที่คอยดูแลเรื่องน้ำท่าฟ้าฝนให้แก่หมู่บ้านอีกองค์ นั่นก็คือ “เจ้าพ่อธง” หรือ “เจ้าพ่อขุนน้ำ” ท่านมีภรรยาชื่อ “เจ้าแม่แก้วสายฝน”